

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE CİNSEL EĞİTİMİN ÖNEMİ

Gelişimin beş temel halkasından biri olan cinsel gelişim eğitimi çocuğun doğumuyla birlikte başlar. Özel gereksinimi olan çocukların cinsel gelişimi gözardı edildiğinde, cinsel gelişim aşamalarına paralel mahremiyet, örtülülük ve gizlilik eğitimleri verilmediğinde, bu durum problem davranışlar olarak bizlere geri dönecektir. Diğer gelişim alanlarında (dil, bilişsel, sosyal ve duygusal, fiziksel ve motor gelişimi) olduğu gibi mahremiyet ve cinsellik eğitimleri doğumla birlikte başlar. Çocuğun fiziksel gelişimine bağlı olarak cinsel gelişimi paralel olarak devam eder.

Özel gereksinimli bireylerde akıl yürütme farklı düzeylerde var olsa da cinsel gelişim özel çocuklarımızda da aynı dönemlerde fiziksel gelişime paralel olarak eşlik eder.

Erken çocukluk döneminde (0-4 yaş) mahremiyet eğitimine başlanmalıdır. Mahremiyet alanlarını kendi evimizin içinde çocuğa öğretmeliyiz. Çocuk, 1 yaşına geldiğinde altını sadece kendi odasında kapatmalı ve banyoda açmalıyız, ayakta durma (1 yaş civarı) pozisyonunu koruyabildiğinde ise sadece banyoda açılmalıdır. Dokunulmazlık eğitiminin temelleri bu yaş aralığında atılır.

Mahremiyet eğitimi sırasında (3.5- 4.5 yaş aralığında) çocuğun mahrem yerlerine tuvalet becerisi öğretimi dışında temas (gıdıklama, aşırı fiziksel temas) olmamalıdır.

Çocuğumuza, tuvalet eğitimi öncesi her gün 'Altın ıslanmış, banyoya gideceğiz.' yönergesini vermeliyiz. (Günde 5 kez, haftada 35 kez sunulan bu yönerge, davranışın edinimini sağlamaya yardımcı olur.)

Çocuğa, mahrem yerinin mahrem alanında açılması gerektiği öğretilir. Buna 'örtülülük, gizlilik' denir. Bu, davranış biçiminde öğretilir.

Çocuk havluya sarılı şekilde odaya getirilir. Odasında altı kapatılır. Üçüncü davranışımız 'dokunulmazlık'tır. Tuvalet eğitimini kazandıktan sonra verilir.

***Mahremiyet eğitimi kesinlikle anne-baba vermelidir. Eğer mümkünse kız çocuğuna annenin, erkek çocuğuna babanın kazandırması esastır.

Ergenlik Döneminde Mahremiyet Eğitimi

Örtülülük ve dokunulmazlık' öğretilir. Cinsel konuların üstü örtülü biçimde konuşulması gerektiği öğretilir. Birey, kendi bedenine ve başkasının bedenine izin almadan dokunulmaması gerektiğini öğrenmelidir.

Ailelerin, özel çocuklarda mahremiyet eğitiminin önemini kavrayıp çocuklarına bu eğitimleri sunması gerekliliktir.

Cinsel eğitime; aile, öğretmen, özellikle okul öncesi öğretmenleri ve özel eğitim alan öğretmenleri, çocuğun eğitiminde görev alan branş öğretmenleri eğitime mutlaka dahil edilmelidir. Unutulmamalıdır ki özel eğitim, disiplinler arası ve işbirliğine dayalı olmalıdır.

Ergenlik döneminde uygunsuz söz, hakaret ve küfür içerikli sözler örtülülüğün doğasına aykırıdır ve mutlaka örtülülük eğitimleri ergenlik çağına da sürdürülmelidir.

Cinsel eğitim, gelişim alanları boyunca devam eder. Cinsel eğitimde süreklilik esastır. Her gelişim alanında öğrenilmesi gereken beceri, davranış ve kuralları vardır. Mutlaka özel gereksinimi olan bireye öğretilmelidir.

***Çocuğun anne ve babası da olsanız, 'örtülülük, gizlilik' becerilerinin öğretimi tamamlandıktan sonra (tuvalet becerisinin öğretimi, yıkanma ve duş alma becerisinin öğretimi tamamlanmış ise) çocuğun mahrem alanına girmeyin!

Çocuğun 1 yaşından itibaren odası ayrılmalıdır. Gerektiği durumlarda (hastalık, ateşlenme vb.) çocuğun odasında kalınmalıdır.

Mahremiyet eğitimi; evin içinde (anne-baba davranışlarıyla) başlar. Çocuklar, küçük yaşlarda iken 'aşırı genelleme' hali söz konusu olabilir. Evin içinde gördüğü davranış kalıplarını, dışarıdaki insanlara genelleyecektir.

Mahremiyet ve dokunulmazlık becerilerini çocuğumuza öğretirken son derece tutarlı ve sabırlı olmalıyız.

Fallik dönem (4-6 yaş) aralığında gözlenen cinsellik (dürtüsel cinsellik) ailelerin ilk gözlediği cinsel davranışlardır. Bu davranışları kazandırmayı ertelemek, birey ergenlik dönemine geldiğinde yükümüzü arttıracaktır.

1 yaşından başlatılması gereken mahremiyet eğitimi tamamlanmışsa, elini uygunsuz yere (mahrem bölgesine) götüren çocuk uyarılır. 'Odana git.' yönergesi verilir. Çocuk odasına gittikten bir süre sonra (5-10 dk) kapı çalınıp 'Hadi, banyoya gidelim.' yönergesi verilir. Çocuk banyoya götürülerek ılık su ile banyo yaptırılır. Çocuğa bu davranış kazandırılmaya çalışılırken, dikkat edilmesi gereken husus davranışın hemen ardından ve tutarlı biçimde uygulanması gerekliliğidir. Amaç; yer-eylem eşlemesini (2-4 yaş) öğretmektir. Yani mahrem bölgelerinin sadece kendi odası ve banyo dışında açılmaması gerektiğini öğretmektir.

Fallik dönemde temelleri atılan mahremiyet eğitimi, ergenlik döneminde verilecek olan mahremiyet eğitiminin temellerini oluşturur. Birey, temeli olmayan bir davranış anlamlandırmakta ve genellemekte zorlanacağından mahremiyet eğitimine bireyin doğumuyla başlanmalıdır!

'Cinsel Gelişim ve Cinsiyet Eğitimi' sadece Anadolu Üniversitesi'nde Özel Eğitim Öğretmenliği bölümünde seçmeli ders olarak okutulmaktaydı. Güncel "Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü Lisans Programları'nda" 'Ergenlik ve Cinsel Eğitim' zorunlu ders olarak okutulmaktadır.

Anne-baba ve öğretmen işbirliği içerisinde, özel eğitim öğretmenin rehberliğinde cinsel gelişim eğitimi verilmelidir.

KAYNAKÇA

ÇOCUK ve ERGEN BİREYLERLE ETKİLEŞEN EĞİTİCİ VE AİLELERİN EĞİTİM PROGRAMI Cinsel Gelişimi Destekleme ve Cinsellikle İlişkili Davranışları Yönetme Yard.Doç.Dr.Ayten DÜZKANTAR (UDEMKO 2016 ÇALIŞTAY NOTU)